

Η Παραχάραξη Ιστορικών Ντοκουμέντων στη Σοβιετική Ζώνη Κατοχής και τη Γερμανική Δημοκρατία

Η ερώτησή σας αναφέρεται σε ένα πολύπλοκο και σημαντικό θέμα του Ψυχρού Πολέμου. Η Ανατολική Γερμανία (GDR/DDR), ως μέλος του σοβιετικού μπλοκ από το 1949 έως το 1990, εφάρμοσε συστηματικές τακτικές παραχάραξης και χειραγώγησης ιστορικών αρχείων για την προώθηση του δικού της αντιφασιστικού αφηγήματος και της σοβιετικής ιδεολογίας.

Το Αντιφασιστικό Αφήγημα της Ανατολικής Γερμανίας

Η DDR έχτισε την ταυτότητά της πάνω στο λεγόμενο "αντιφασιστικό μύθο" ^[1] ^[2]. Το κομμουνιστικό κόμμα SED (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands) χρησιμοποίησε αυτό το αφήγημα για να νομιμοποιήσει την εξουσία του και να διαχωρίσει την Ανατολική Γερμανία από τη Δυτική ^[1]. Σύμφωνα με αυτή τη διήγηση, η DDR παρουσιάζόταν ως η "αληθινή" Γερμανία που έφερε την επανάσταση και την αντίσταση στον φασισμό, ενώ η Δυτική Γερμανία απεικονιζόταν ως συνέχεια των φασιστικών πολιτικών ^[1].

Συστηματική Χειραγώγηση Μουσείων και Μνημείων

Η DDR χρησιμοποιούσε μουσεία και μνημεία ως κεντρικά εργαλεία προπαγάνδας ^[1]. Οι ιστορικοί Jon Berndt Olsen και H. Glenn Penny έχουν τεκμηριώσει εκτενώς πώς το SED έλεγχε τις ιστορικές διηγήσεις σε αυτούς τους χώρους μνήμης ^[1]. Το μουσείο "Museum Für Deutsche Geschichte" στο Βερολίνο, για παράδειγμα, αναπαρίσταγε μια επιλεκτική εκδοχή της ιστορίας που υπόγραμμιζε το ρόλο των κομμουνιστών στην αντίσταση κατά του ναζισμού ^[1].

Η Περίπτωση του Buchenwald και του Sachsenhausen

Τα στρατόπεδα συγκέντρωσης μετατράπηκαν σε μουσεία που προώθησαν το αντιφασιστικό αφήγημα ^[1]. Το Μουσείο της Αντίστασης και των Παθημάτων του Εβραϊκού Λαού στο Sachsenhausen, που άνοιξε το 1961, παρουσίαζε την εβραϊκή εξέγερση ως κίνημα που ξεκίνησε από κομμουνιστές ^[1]. Αυτή η παρουσίαση υποβάθμιζε την ειδική φύση της εβραϊκής καταστροφής και την ένταξε σε ένα ευρύτερο αντιφασιστικό πλαίσιο ^[1].

Καταστροφή και Χειραγώγηση Αρχείων από το Stasi

Το Υπουργείο Κρατικής Ασφαλείας (Stasi) της DDR αποτελούσε ένα από τα πιο πολυσχιδή δίκτυα κατασκοπείας στην ιστορία ^[3] ^[4]. Όταν το Τείχος του Βερολίνου άρχισε να καταρρέει το 1989, το Stasi προσπάθησε να καταστρέψει όλα τα στοιχεία 40 χρόνων κατασκοπείας και παρακολούθησης των πολιτών ^[3] ^[5].

Η Μαζική Καταστροφή Εγγράφων

Οι υπάλληλοι του Stasi χρησιμοποίησαν αρχικά μηχανήματα καταστροφής εγγράφων, τα οποία όμως χάλασαν γρήγορα ^[3]. Στη συνέχεια, αναγκάστηκαν να κατακρεουργήσουν χειρωνακτικά τα έγγραφα, δημιουργώντας 600 εκατομμύρια κομμάτια χαρτί που γέμισαν περίπου 16.000 σακούλες σκουπιδιών ^[3]. Αυτή η απόπειρα καταστροφής αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα παραδείγματα συστηματικής απόπειρας διαγραφής ιστορικών αρχείων ^[4].

Το Πρόγραμμα Ανακατασκευής

Από το 1991, μια ομάδα 45 δημόσιων υπαλλήλων ξεκίνησε τη χειρωνακτική ανασυναρμολόγηση των κατεστραμμένων εγγράφων ^[3]. Μέχρι το 2009, η ομάδα είχε μειωθεί σε 8 άτομα και είχε επεξεργαστεί μόνο 350 σακούλες από τις 16.000, αποκαλύπτοντας 90.000 σελίδες που έφεραν στο φως συνεργάτες και θύματα του Stasi ^[3]. Επιστήμονες του ινστιτούτου Fraunhofer στο Βερολίνο ανέπτυξαν το σύστημα e-Puzzler για να επιταχύνουν τη διαδικασία ^[3].

Διεθνή Δίκτυα Παραχάραξης

Η Επιχείρηση NEPTUNE

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της κεντρικής στρατηγικής παραχάραξης του σοβιετικού μπλοκ είναι η "Επιχείρηση NEPTUNE" του 1964 ^[6]. Το τσεχοσλοβάκικο στρατιωτικό σύστημα (StB), σε συνεργασία με την KGB, κρύβει πλαστά ναζιστικά έγγραφα στον πυθμένα λίμνης στη Βοημία, τα οποία στη συνέχεια "ανακαλύφθηκαν τυχαία" και χρησιμοποιήθηκαν για να δυσφημίσουν τη δυτικογερμανική κυβέρνηση ^[6]. Η επιχείρηση περιλάμβανε αυθεντικά γερμανικά έγγραφα από τα σοβιετικά αρχεία, τα οποία αναμίχθηκαν με πλαστογραφημένα ^[6].

Παράδειγμα HIV Παραπληροφόρησης

Το DDR ήταν υπεύθυνο για τη διάδοση της ψευδούς θεωρίας ότι ο ιός HIV δημιουργήθηκε τεχνητά σε αμερικανικό στρατιωτικό εργαστήριο ^[7]. Αυτή η καμπάνια παραπληροφόρησης αποτελούσε μέρος του ιδεολογικού πολέμου κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου και συνεχίζει να επηρεάζει τη δημόσια γνώμη μέχρι σήμερα, ιδιαίτερα στη Υποσαχάρια Αφρική ^[7].

Αναθεωρητισμός στο Ολοκαύτωμα

Η DDR εμπλέκετο σε συστηματικό αναθεωρητισμό σχετικά με το Ολοκαύτωμα ^[8]. Αντί να παρουσιάζει το Ολοκαύτωμα ως συστηματική γενοκτονία, το απεικόνιζε ως έγκλημα μεμονωμένων ναζιστών ^[8]. Επιπλέον, η DDR υπογράμμιζε τα παθήματα των μη-εβραίων Γερμανών κατά τον πόλεμο, υποβαθμίζοντας τη μοναδικότητα της εβραϊκής καταστροφής ^[8].

Η Εκπαίδευση ως Εργαλείο Προπαγάνδας

Το 1962, το μνημείο Buchenwald, σε συνεργασία με το Μουσείο Γερμανικής Ιστορίας, εγκαινίασε εκπαιδευτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς με στόχο να "διευρύνουν" τις γνώσεις τους για τον φασισμό ^[1]. Αυτά τα σεμινάρια υπογράμμιζαν τις πράξεις αντίστασης των κομμουνιστών κρατούμενων και συνέδεαν το Κομμουνιστικό Κόμμα με τον αντιφασισμό ^[1].

Συμπεράσματα

Η παραχάραξη ιστορικών ντοκουμέντων και εγκαταστάσεων στη DDR αποτελούσε μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής ιδεολογικής ελέγχου ^[1] ^[2]. Το αντιφασιστικό αφήγημα δεν υπήρχε μόνο για τη νομιμοποίηση του καθεστώτος, αλλά και για τη διαμόρφωση μιας νέας εθνικής ταυτότητας που θα ήταν συμβατή με τη σοβιετική ιδεολογία ^[1]. Η καταστροφή αρχείων από το Stasi και οι διεθνείς επιχειρήσεις παραπληροφόρησης όπως η NEPTUNE δείχνουν το εύρος και τη συστηματικότητα αυτών των προσπαθειών ^[6] ^[3].

Η ανασύνθεση αυτών των καταστραμμένων εγγράφων συνεχίζει να αποκαλύπτει νέες πλευρές της ιστορίας του Ψυχρού Πολέμου, παρέχοντας στους ιστορικούς σήμερα τη δυνατότητα να κατανοήσουν καλύτερα τις μεθόδους και την έκταση της ιστορικής χειραγώγησης που εφαρμόστηκε από τα κομμουνιστικά καθεστώτα της Ανατολικής Ευρώπης ^[4].

1. <https://www.uvic.ca/humanities/history/assets/docs/honours-thesis---rebecca-hartley-2022.pdf>
2. https://en.wikipedia.org/wiki/East_Germany
3. <https://time.com/archive/6907085/piecing-together-germanys-shredded-stasi-files/>
4. https://www.bundesarchiv.de/assets/bundesarchiv/de/Publikationen/Katalog_DA_EiG_EN_barrierefrei_reduziert.pdf
5. <https://historycollection.com/spying-5-secrets-stasi/>
6. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/cold-war-disinformation-new-revelations-about-operation-neptune-czech-archives>
7. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2325957417724203>
8. <https://explaininghistory.org/2023/03/28/understanding-gdrs-holocaust-revisionism-a-brief-overview/>
9. <https://www.semanticscholar.org/paper/4757847f59ef3fb61f106bca20e7aea09f50c5d7>
10. <https://www.spectator.co.uk/article/the-politics-of-germany-s-stasi-archives/>
11. <https://post.moma.org/voices-of-dissent-art-in-the-german-democratic-republic-gdr-from-1976-to-1989/>
12. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/betrayal-berlin-riddle-walter-affair>
13. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00220094231151817>
14. <http://rseu.vrn.ranepa.ru/jfiles/14072021/16.pdf>
15. <https://qr.urfu.ru/ojs/index.php/qr/article/view/483>
16. <https://oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199791279/obo-9780199791279-0202.xml>
17. <https://www.semanticscholar.org/paper/9ef27a5ee8add836e32eab9f39dcee3b91d1df7b>

18. <https://vestnik.mgimo.ru/jour/article/view/969>
19. <https://ikonotheka.pl/gicid/01.3001.0013.3345>
20. http://link.springer.com/10.1007/978-3-030-24509-2_9
21. <http://vestnikspbmvdr.ru/en/nauka/article/44857/view>
22. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19376529.2022.2163493>
23. https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/document/37910/1/ssoar-hrsupp-2012-24-jarauschk-The_failure_of_East_German.pdf
24. https://www.europeanproceedings.com/files/data/article/10086/15480/article_10086_15480_pdf_100.pdf
25. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/C1B30A13749427F4ACB6E9927E4591E9/S0037677922002285a.pdf/div-class-title-theodor-oberlander-and-the-span-class-italic-nachtigall-span-battalion-in-1959-60-an-entangled-history-of-propaganda-politics-and-memory-in-east-and-west-div.pdf>
26. <https://rur.oekom.de/index.php/rur/article/download/84/2360>
27. <https://www.int-arch-photogramm-remote-sens-spatial-inf-sci.net/XLI-B8/973/2016/isprs-archives-XLI-B8-973-2016.pdf>
28. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/11CA72CEB4BEBA6E17866B2F19D3EC11/S0008938921001771a.pdf/div-class-title-dividing-the-indivisible-cold-war-sovereignty-national-division-and-the-german-question-at-the-united-nations-div.pdf>
29. https://pearl.plymouth.ac.uk/bitstream/10026.1/8882/4/LCH_V3_2_05_Smith.pdf
30. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/81BDD2472F10AA80D6B4DD1FC82EBB38/S0963926823000135a.pdf/div-class-title-east-germany-and-the-lost-german-east-dresden-wroclaw-socialist-friendship-after-nazism-and-forced-migration-div.pdf>
31. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10556178/>
32. <https://www.rferl.org/a/1095194.html>
33. <https://www.prilib.ru/en/news/1966953>
34. <https://www.ebsco.com/research-starters/science/hitler-diaries-hoax>
35. https://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Osoaviakhim
36. <https://nsarchive.gwu.edu/briefing-book/openness-russia-and-eastern-europe-intelligence/2022-05-11/secret-war-germany-cias>
37. <https://books.openedition.org/ceup/1589?lang=en>
38. https://en.wikipedia.org/wiki/Soviet_offensive_plans_controversy
39. https://en.wikipedia.org/wiki/Falsifiers_of_History
40. <https://www.rosalux.de/en/news/id/52532/the-contradictions-of-east-german-communism>
41. <https://open-research-europe.ec.europa.eu/articles/3-121/pdf>
42. https://en.wikipedia.org/wiki/Schieder_commission
43. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt9qct3r>
44. <https://communistcrimes.org/en/falsification-memory-history-tool-communist-propaganda>
45. <https://theconversation.com/berlin-wall-secret-police-files-and-the-memories-of-two-germanies-125847>
46. <https://blogs.kent.ac.uk/munitions-of-the-mind/2016/11/23/propaganda-in-soviet-occupied-germany/>
47. <https://libguides.fau.edu/primary-sources-ww2/soviet-union>

48. <https://www.cambridge.org/core/books/struggle-for-the-files/confiscation-of-german-documents-19441949/D4D459A8F32BC270B82A5B1E6B34602D>
49. <https://academic.oup.com/book/6820/chapter/150976722>
50. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/03/lessons-from-the-stasi/>
51. <https://www.semanticscholar.org/paper/221890fd4685753f3f48941990f0180c9c5d84a7>
52. https://link.springer.com/10.1007/978-3-030-03804-5_5
53. <https://link.springer.com/10.1057/s41254-022-00262-6>
54. <https://direct.mit.edu/jcws/article/18/4/247-249/13913>
55. <https://www.semanticscholar.org/paper/b4cbd29b1478e29eab6b6f4106104aba41b8ad38>
56. <https://www.semanticscholar.org/paper/a65e2ba1e2fe06a0ef5fc0a961450f586601075b>
57. http://link.springer.com/10.1057/9781137343529_2
58. <https://www.semanticscholar.org/paper/9c38d362fcda0dda4640bacb6bc4b3d0820173fd>
59. <http://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1781&context=gdr>
60. <http://www.scholink.org/ojs/index.php/ape/article/download/4145/4579>
61. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/ajps.12501>
62. <https://kar.kent.ac.uk/100029/1/L. Tradii - Conflicted Afterlives - PPDF.pdf>
63. <https://www.onderwijsmuseum.nl/files/2021-09/scriptie-sophie-delfos.pdf?b8ee1fb7a5>
64. [https://psi329.cankaya.edu.tr/uploads/files/Byford, The Spies Dilemma A Cold War Case Study on East German Espionage \(2013\).pdf](https://psi329.cankaya.edu.tr/uploads/files/Byford, The Spies Dilemma A Cold War Case Study on East German Espionage (2013).pdf)
65. <https://dspace.ut.ee/bitstreams/5060fc26-17db-43d1-8123-9192ce31d7fa/download>
66. <https://germanhistorydocs.org/en/wilhelmine-germany-and-the-first-world-war-1890-1918/socialist-revisionism-the-immediate-tasks-of-social-democracy-1899.pdf>
67. <https://en.wikipedia.org/wiki/Stasi>
68. <https://transform-network.net/blog/article/notes-on-historical-revisionism-in-the-european-union/>
69. <https://www.newyorker.com/magazine/2024/06/03/piecing-together-the-secrets-of-the-stasi>
70. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/16118944251348775>
71. https://www.academia.edu/36760766/Historical_Revisionism_in_Comparative_Perspective_Law_Politics_and_Surrogate_Mourning
72. <https://www.bbc.com/future/article/20241108-the-green-activists-who-defied-the-stasi-before-the-fall-of-the-berlin-wall>
73. <https://eprints.nottingham.ac.uk/14478/1/finalcorrectedthesis11dec.pdf>
74. <https://www.jstor.org/stable/2010458>
75. <https://historyoftotalitarianism.com/history-essay-prize-2021-22-winning-essay-2/>
76. https://www.ghi-dc.org/fileadmin/publications/Bulletin_Supplement/Supplement_7/supp7.pdf
77. <https://www.semanticscholar.org/paper/b9a7c3ef04c20e3cf8658d07e9af98fdabb31cd8>
78. <http://mcfarland.metapress.com/openurl.asp?genre=article&id=doi:10.3172/JIE.22.2.90>
79. <https://www.semanticscholar.org/paper/79b710cb8c790e642c14d475dc05fa1af55fde94>
80. <https://www.semanticscholar.org/paper/a7fa1d92297aefc636e89cfa185549ada4d0f27f>
81. <https://www.semanticscholar.org/paper/a0b9c44800adbd3c18ae7b7998e65d91dd3767bf>
82. <https://www.semanticscholar.org/paper/52ccb391da77506fd5921c7d0206d263ffbe9a2c>

83. https://press.ici-berlin.org/doi/10.37050/ci-21/krasznahorkai_operative-reenactment.pdf
84. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00438243.2024.2387670>
85. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1462169X.2024.2306003?needAccess=true>
86. <https://www.degruyter.com/downloadpdf/book/9783110629040/10.1515/9783110629040-004.pdf>
87. <https://www.degruyter.com/downloadpdf/book/9783110629040/10.1515/9783110629040-006.pdf>
88. <https://sand.copernicus.org/articles/1/291/2021/sand-1-291-2021.pdf>
89. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4487830/>
90. <https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1722&context=gdr>
91. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9470644/>
92. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02684527.2019.1705101?needAccess=true>
93. <http://dom.mgimo.ru/en/nauka/monography/3255/view>
94. https://www.sav.sk/journals/uploads/11031528SN_2023_3_24.pdf
95. <http://kmhj.ukma.edu.ua/article/download/25720/23173>
96. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1367877921996371>
97. <https://www.mdpi.com/2072-4292/12/11/1802/pdf>
98. <https://kulturgutverluste.de/en/contexts/soviet-occupation-zone-gdr>
99. <https://www.wonderfulmuseums.com/museum/ddr-berlin-museum/>
100. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1998/11/22/cold-war-footnote-cia-obtained-east-germanys-foreign-spy-files/d1f48d4c-9c7c-473b-b7d9-011aa353b71c/>
101. https://en.wikipedia.org/wiki/Stasi_Records_Agency
102. <https://www.ddr-museum.de/en/blog/2016/propaganda-and-the-cult-of-personality-in-the-early-gdr>
103. <https://www.bundesarchiv.de/en/stasi-records-archive/the-reconstruction-of-torn-documents/>